

Türkçe'deki ayırık geçişsiz eylemlerin olay yapısal bir incelemesi

Mine Nakipoğlu-Demiralp
Boğaziçi Üniversitesi

This paper investigates the behavior of split intransitives in the *-ArAk* construction, an unaccusative diagnostic first proposed by Özkaragöz (1980) and argues that sentences containing the *-ArAk* suffix convey different meanings based on their having unaccusatives or unergatives in both the embedded and the matrix clauses. In particular, I argue that if a sentence has unaccusative verbs in both of its clauses, it exhibits a consecutive action reading, if it has unergative verbs, however, it exhibits a simultaneous action reading. To account for what motivates these different readings, I develop an event structural analysis which proposes that the delimited/nondelimited nature of the intransitive of the main clause determines whether a sentence conveys a consecutive action or a simultaneous action reading.

1. Giriş

Geçişsiz eylemlerin sözdizimsel ve anlamsal açılarından iki ayrı sınıfta toplanılabileceği savı Perlmutter (1978) tarafından ortaya atıldığından bu yana pek çok dilde bu ayrımın sınırlarını ve doğasını sorgulayan çalışmalar yapılmıştır. İngilizce (Perlmutter ve Postal 1984, Marantz 1992, Levin ve Rappaport 1995), İtalyanca, (Rosen, 1984), Fransızca (Legendre, 1989), Gürcüce (Harris, 1982), Hollandaca (Zaenan, 1993), Japonca (Kishimoto, 1996), Lakhota (Mithun, 1991) ve Tsova-Tush (Holinsky, 1987) üzerine yapılan çalışmalar söz konusu dillerin bu ayrıma karşı duyarlılık gösterdiğini ve geçişsiz eylemlerin tanı ortamı (diagnostic environment) adı verilen çeşitli dilbilgisel yapılarda farklı şekilde davrandığını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada, öncelikle ayırık geçişsizlik olgusu ve bu ayrımın Türkçe'de hangi ortamlarda belirlediği tanıtılacak daha sonra Özkaragöz (1980)'in ayırık-geçişsizlik için önerdiği bir tanı ortamında Türkçe'deki geçişsiz eylemlerin davranışları ve tümcelere kazandırdıkları farklı anlamlar incelenecektir.

1.1. Kuramsal temeller

Ayrık Geçişsizlik Varsayımı (The Unaccusative Hypothesis (Perlmutter, 1978)) tüm dillerdeki geçişsiz eylemlerin iki ayrı sınıfta toplanabileceğini öne sürer: özneli-geçişsiz eylemler (unergatives) ve nesneli-geçişsiz eylemler (unaccusatives). Perlmutter (1978) ve Perlmutter ve Postal (1984) bu ayrımı Bağımlı Dilbilgisi (Relational Grammar) çerçevesinde, Burzio (1986) ise Yönetim ve Bağlama Kuramı çerçevesinde incelemiş ve özneli-geçişsiz eylemlerde, temeldeki tek üyenin yüzeydeki özneye aynı olduğunu (1a), nesneli-geçişsiz eylemlerin tek üyesinin ise

temelde nesne olduğunu (1b) ve bu nesnenin yüzeyde özne konumuna taşındığını öne sürmüştür.

- (1) a. Özneli-geçişsiz (unergative)

AÖ [EÖ E]

|
atla-, çalış-, esne-, gül-, hapşur-, yürü-, yüz-, vb.

- b. Nesneli-geçişsiz (unaccusative)

— [EÖ E AÖ]

↑
|

bat-, boğul-, don-, düş-, eri-, kırıl-, patla-, ol-, öl-, vb.

Geçişsiz eylemlerin birbirlerinden nasıl ayrıldığı çeşitli sözdizimsel ve anlamsal yaklaşımlarla belirlenmeğe çalışılmış ve geçişsiz eylem ayrımının çeşitli dillerde ne tür ölçütlere göre farklılık gösterdiği ayrık-geçişsizlik olgusuna ilişkin çalışmaların da temelini oluşturmuştur.

Perlmutter (1978) ayrık geçişsizlik olgusunu ilk olarak geçişsiz eylemlerin edensiz edilgen (impersonal passive) bir yapıdaki davranışlarına bakarak ortaya atmıştır. Bağıntı Dilbilgisi çerçevesinde yapılan bu çalışmada Türkçe de dahil olmak üzere pek çok dilde sadece özneli-geçişsiz (unergative) eylemlerin edensiz edilgeninin yapılabildiği (2a), nesneli-geçişsiz (unaccusative) eylemlerin ise edensiz edilgen yapıya izin vermediği görülmüştür (2b).

- (2) a. Hafta sonu çok çalış-ıl-dı/ koş-ul-du/ eğlen-il-di/ yüz-ül-dü.
b. *Burada boğul-un-du/ öl-ün-dü/ bayıl-ın-dı.

Nesneli-geçişsiz eylemlerin edensiz edilgen yapıda kullanılamaması, Bağıntı Dilbilgisi'nde, bir tümce içinde özne konumuna birden fazla taşımaya/yükseltmeğe (advancement) izin verilmemesiyle açıklanmaktadır. Nesneli-geçişsizlerde nesne konumunda bulunan üyenin dilbilgisel bir tümce için özne konumuna taşınması gerekmektedir ve bu Bağıntı Dilbilgisi'nde sola doğru gerçekleştirilecek bir yükseltmeyle mümkündür. Edilgen bir yapı üretmek içinse özne dışı bir üyenin özne konumuna taşınması, bir diğer deyişle, aynı tümce içinde ikinci bir yükseltmenin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu ikinci yükseltme Bağıntı Dilbilgisi'nin bir tümce içinde yalnızca bir yükseltmeye izin veren 1-YK (1-AEX -First Advancement Exclusiveness Law) kuralına aykırıdır ve bunun sonucunda nesneli-geçişsiz eylemler edilgen yapıda kullanılamazlar. Özneli-geçişsiz

eylemlerin öznesi zaten temelde de özne konumunda bulunduğu için bu eylemler özne dışı bir üyenin özne konumuna yükseltilmesine izin verirler ve böylece edensiz edilgen yapıda kullanılabilirler.¹

Ayrık-geçişsizlik olgusu 1978'den seksen sonlarına kadar sözdizimsel yaklaşımlarla açıklanmış ve çeşitli dillerdeki ayrımın doğasının sadece eylemlerin sözdizimsel özelliklerinin göz önüne alınmasıyla açıklanabileceği düşünülmüştür (Rosen 1984, Burzio 1986, Legendre 1989).² Bağıntı Dilbilgisi ya da Yönetim ve Bağlama Kuramı çerçevesinde gerçekleştirilen sözdizimsel çalışmalarda nesnel-geçişsiz bir eylemin öznesinin her zaman nesne konumundan özne konumuna taşındığı ve bu nesnenin geçişli bir eylem nesnesinin ya da edilgen bir yapı öznesinin özelliklerini taşıdığı, öznel-geçişsiz bir eylemin tek üyesi olan öznenin ise bir geçişli eylem öznesi özellikleri gösterdiği gözlenmiştir.

Geçişsiz eylemlerin farklı dillerde benzer davranış göstermesi ve bir ayrıma izin vermeleri bu ayrımın evrensel kabul edilebilecek bir anlamsal farktan ortaya çıkıp çıkmadığı sorusunu da akla getirmiş (Rosen, 1984) ve özellikle 1990'ların başlarından bu yana yapılan çalışmalarda ayrık geçişsizlik konusundaki sözdizimsel yaklaşımlar yerlerini daha çok söz konusu eylemlerin anlamsal ve görünüşsel özelliklerini araştıran anlamsal yaklaşımlara bırakmışlardır. Bu çalışmalarda geçişsiz eylemler, özneleri *kılıcı* ve *istemli* özelliklere sahipse öznel-geçişsiz olarak sınıflandırılmış (Holinsky 1987, Mithun 1991, Kishimoto 1996), görünüş özellikleri sonucunda *bitimli* (telic, delimited) olarak tanımlanabiliyorlarsa, bir başka deyişle, eylemin ayrılmaz bir parçası olarak bir son nokta buldukları düşünülüyorsa, nesnel-geçişsiz olarak sınıflandırılmışlardır (van Valin 1990, Dowty 1991, McClure 1993, Zaenen 1993).

Ayrık geçişsizlik konusu üzerinde yapılan çalışmalarda temel alınan sözdizimsel ve anlamsal yaklaşımların kısa bir özetini içeren bu ilk bölümden sonra ikinci bölümde bu ayrımın Türkçe'deki sınırlarını çizen çalışmalar incelenecektir.

1.2. Türkçe'de ayrık geçişsizlik

Perlmutter (1978) ve Perlmutter ve Postal (1984) geçişsiz eylemlerin edensiz edilgen bir yapıdaki davranışlarını incelerken Özkaragöz ve Kornfilt'in sözlü olarak sağladığı verilerden yararlanmış ve Türkçe'nin de incelenen diğer diller gibi temelde, edensiz edilgen yapılarda yalnızca öznel-geçişsiz eylemlere izin verdiğini göstermiştir.

(3)	a.	Dün maçta çok koş-ul-du.
	b.	Pazar günü üç saat yüz-ül-dü.
	c.	Bütün gece şarkı söyle-n-di, dans ed-il-di.

(3)'te görüldüğü üzere, *koş-*, *yüz-*, *şarkı söyle-*, *dans et-* eylemleriyle edensiz edilgen yapılabilmekte ve bunun sonucunda bu eylemler öznel-geçişsiz olarak

sınıflandırılabilir. (4)'te verilen örneklerdeki eylemler ise edensiz edilgen yapıya izin vermemektedir.

- (4) a. *Bu gölde geçen yaz boğul-un-du.
 b. *Türkiye'de geçen sene en çok trafik kazalarında öl-ün-dü.
 c. *Bu hastanede doğ-ul-du.
 d. *Çocukken bu evde büyü-n-dü.

Boğul-, *öl-*, *doğ-*, *büyü-* eylemleri edensiz edilgen yapıda kullanılamamaları nedeniyle nesneli-geçişsiz olarak sınıflandırılmışlardır.

Nakipoğlu (1998, 2001) edensiz edilgen yapılarda geçişsiz eylemlerin gizli üyelerinin gönderimsel özelliklerini incelemiş ve (4)'te örneklenen, geçmiş zamanda edensiz edilgene dönüştürülemeyen nesneli-geçişsiz eylemlerin, (5)'te görüldüğü gibi, geniş zamanda edensiz edilgen yapıda kullanılabileceklerini göstermiştir.

- (5) a. Bu gölde yazın sık sık boğul-un-ur.
 b. Türkiye'de her gün trafik kazalarında öl-ün-ür.
 c. Yüksek rakımlı yerlerde erken doğ-ul-ur.
 d. 13-17 yaşları arasında hızlı büyü-n-ür.

Söz konusu eylemlerin gizli özneleri *-Ir* ekinin üstlendiği göreve göre farklılık göstermektedir. *-Ir* eki bir zaman eki olarak kullanıldığında edensiz edilgen yapı varolan (existential) bir durum anlamı kazanmakta ve gizli özne *birileri* olarak anlaşılmalıdır. (5a) ve (5b) edensiz edilgen yapıdan çıkarıldığında (6)'daki örnekleri elde ediyoruz.

- (6) a. Bu gölde yazın *birileri* boğul-ur.
 b. Türkiye'de her gün *birileri* trafik kazalarında öl-ür.

-Ir bir zaman eki olarak kullanılmayıp olasılık belirten bir kip görevini yüklediği durumda ise edilgen yapı genel (generic) bir anlam kazanmakta ve gizli özne *insan/ herkes* olarak anlaşılmalıdır. (5c) ve (5d)'nin gizli öznesini aşağıda örneklendiği şekilde *insan/herkes* olarak düşünebiliriz.³

- (6) c. İnsan/herkes yüksek rakımlı yerlerde erken doğ-ar.
 d. İnsan/herkes 13-17 yaşları arasında hızlı büyü-r.

Nakipoğlu (2001) geçişsiz eylemlerle gerçekleştirilen edensiz edilgen tümcelerdeki öznelerin bu tür gönderimsel anlamlarını inceleyerek, (5)'te tartışılan eylemlerin geçmiş zamanda edensiz edilgene izin vermemelerinin nedeninin gizli öznenin anlatıcılığı da içine alan birinci çoğul şahıs bir kümeye gönderme yapmasından kaynaklandığını öne sürmüştür. Sonuç olarak *boğul-*, *öl-*, *doğ-* gibi nesneli-geçişsiz eylemlerin geçmiş zamanda edensiz edilgene dönüştürülememesi

anlatıcının bu olayları yaşayıp anlatamayacak olmasından kaynaklanmaktadır. Bu gözlemlerin sonucunda geçişsiz eylemlerin yalnızca geçmiş zamanda edensiz edilgen yapıda kullanılabilenlerinin gerçek özneli-geçişsiz olarak ayırt edilebileceği öne sürülmüştür.

Türkçe’de geçişsiz eylemlerin farklı davranış gösterdiği bir diğer tanı ortamı *sıfatsıl edilgenler*dir (Nakipoğlu, 2000). Edensiz edilgen yapılarla olumlu sonuç veren özneli-geçişsiz eylemlerin tersine sıfatsıl edilgenlerle (7)’de görüldüğü gibi yalnızca nesneli-geçişsiz eylemler kullanılabilir.

- (7) a. bozul-muş/çürü-müş/eri-miş/kok-muş yiyecek
b. *koş-muş/*yüz-müş/*çalış-mış/*bağır-mış çocuk

Bozul-, *çürü-*, *eri-*, *kok-* nesneli-geçişsiz eylemleri *-miş* ekinin eklenmesiyle oluşan sıfatsıl edilgenlerle kullanılabilir, (7b)’de görüldüğü gibi sıfatsıl edilgenler *koş-*, *yüz-*, *çalış-* vb. özneli-geçişsiz eylemlere izin vermemektedir.

Böylece Türkçe’de ayırık geçişsizlik olgusunun sınırlarını belirleyen bu iki tanı ortamından edensiz edilgenlere özneli-geçişsiz eylemlerin, sıfatsıl edilgenlere nesneli-geçişsiz eylemlerin duyarlılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. İkinci bölümde Özkaragöz (1980) tarafından öne sürülen *-ArAk* ulaçlı tanı ortamı tanıtılacak ve bu ortamda geçişsiz eylemlerin tümcelere kazandırdıkları farklı anlamlar incelenecektir.

2. *-ArAk* ulacı ve ayırık geçişsizlik için oluşturduğu tanı ortamı

Türkçe’de ayırık geçişsizlik olgusuna ilk olarak Özkaragöz (1980) ışık tutmuştur. Söz konusu çalışmada, Özkaragöz, Bağıntı Dilbilgisi çerçevesinde, *-ArAk* eki taşıyan bir tümcenin ancak hem yan tümcesinde hem de ana tümcesinde nesneli-geçişsiz ya da özneli-geçişsiz eylemler bulundurarak dilbilgisel olacağını öne sürmüştür. Bu, sözdizimsel olarak *-ArAk* ekli bir tümcede yalnızca aynı dilbilgisel ilişkilere sahip eylemlerin kullanılabileceği anlamına gelmektedir. Bu varsayım sonucunda (8a), ana tümcesinde *koş-* yan tümcesinde *konus-* özneli-geçişsiz (ÖGz) eylemlerini bulundurarak (8b) ise ana tümcede *düş-* yan tümcede *takıl-* nesneli-geçişsiz (NGz) eylemlerini bulundurarak dilbilgisel davranmaktadır.

- (8) a. Adam konuş-arak koş-tu.
[[ÖGz-ArAk] ÖGz]
b. Adam takıl-arak düş-tü.
[[NGz-ArAk] NGz]

(9a) ve (9b) ise ana ve yan tümcelerinde farklı tür geçişsiz eylemler bulundurmaları nedeniyle dilbilgisel değildir.

- (9) a. *Adam takıl-arak koş-tu.
 [[NGz-ArAk] ÖGz]
 b. *Adam çalış-arak hastalan-dı.
 [[ÖGz-ArAk] NGz]

Bu çalışma, geçişsiz eylemlerin *-ArAk* ulaçlı tümcelerdeki davranışlarının anlamsal boyutunu inceleyerek bu eki alan bir tümcenin her iki tümceciğinde nesneli-geçişsiz ya da özneli-geçişsiz eylem bulundurması durumunda farklı anlamlar kazandığını göstermeği amaçlamaktadır. Özellikle, *-ArAk* ulaçlı bir tümcenin, ana ve yan tümceciğinde nesneli-geçişsiz eylemler bulundurması durumunda biri diğerini izleyen iki olayı anlattığı ve *ardıl* olaylar anlamı kazandığı, ana ve yan tümcelerinde özneli-geçişsiz eylemler bulundurması halinde ise birbirinden bağımsız iki ayrı olayı anlattığı ve *eşzamanlı* olaylar anlamı kazandığı öne sürülecektir. Bu farklı anlamların nasıl oluştuğunu (10)'daki tümcelerle inceleyelim.

- (10) a. [Emre kay-arak] düş-tü. (ardıl anlam)
 b. [Emre ağla-yarak] konuş-tu. (eşzamanlı anlam)

(10a)'da Emre'nin düşmesi, kayması sonucu ortaya çıkan bir durum olarak anlaşılmaktadır. Bu yüzden birbirini izleyen iki olay söz konusudur ve ardıl olaylar anlamı da bu şekilde ortaya çıkmaktadır. (10b)'de ise Emre'nin konuşması ağlamasının bir sonucu olarak görülemez çünkü bu iki eylem arasında bir neden sonuç ilişkisi doğmamakta, tümceden, sadece konuşma ve ağlama eylemlerinin birbirinden bağımsız fakat eşzamanlı gerçekleştiği anlamı çıkmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı bu farklı anlamların nereden kaynaklandığı sorusuna cevap bulmaktır. Tümcelerinin kazandıkları farklı anlamların, buldukları eylemlerin görünüş özelliklerinden kaynaklandığını ve özellikle de geçişsiz bir eylemin *bitimli* ya da *bitimsiz* olarak tanımlanıp tanımlanamamasının ayrık geçişsizlikte önemli bir rol oynadığını öne sürebiliriz. Bir başka deyişle, bir eylemi oluşturan ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bir son noktadan söz edebiliyorsak bu eylem *bitimli* (telic) bir eylemdir, ve kullanıldığı *-ArAk*'lı tümceye *ardıl olaylar* anlamı katmaktadır; eylemi oluşturan son bir noktadan söz edemiyorsak eylem *bitimsiz* (atelic) bir eylemdir ve bulunduğu *-ArAk* tümcesine *eşzamanlı olaylar* anlamı katmaktadır.

Geçişsiz eylemlerin değişik tanı ortamlarında farklı davranmasının nedenlerinden biri eylemlerin farklı görünüş özelliklerine sahip olmasıdır. Türkçe için öne sürülen sıfatsıl edilgen tanı ortamında yalnızca nesneli-geçişsizlerin kullanılabilir olması bu eylemlerin bitimli olmasıyla açıklanmıştır (Nakipoğlu 1998, 2000). Bir eylemin bitimli olup olmadığı en basit şekilde Vendler (1967) ve Dowty (1978)'de önerilen *x içinde/ boyunca* testiyle belirlenebilir. Bu durumda bir

eylem *x içinde* zaman zarfıyla kullanılabilirse *bitimli*, *x boyunca* zaman zarfıyla kullanılabilirse *bitimsizdir*.⁴

- (11) a. Yağ üç dakika içinde/*boyunca eri-di.
 b. Şeker iki dakika içinde/*boyunca karamelleş-ti.
 c. Bina on dakika içinde/*boyunca yıkıl-dı.
 d. Kadın üç saat boyunca/*içinde çalış-tı/ koş-tu/yüz-dü/öksür-dü.

(11a), (b) ve (c)'deki nesneli-geçişsiz eylemler *x içinde* zaman zarfıyla kullanılabilmesi nedeniyle bitimli, (11d)'deki özneli-geçişsiz eylemler ise yalnızca *x boyunca* zaman zarfıyla kullanıma izin vermeleri nedeniyle bitimsizdirler. Bu bulguları göz önünde bulundurarak *-ArAk* ulaçlı tümcelerin anlamlarına dönersek ardıl ve eşzamanlı olay anlamlarının nasıl ortaya çıktığını görebiliriz.

2.1. Ardıl/Eşzamanlı olay anlamları

Bitimli geçişsiz eylemler *-ArAk* ulaçlı bir tümcede kullanıldıklarında (12)'de örneklendiği üzere ardıl olaylar anlamı ortaya çıkmaktadır.

- (12) a. [[Kadın boğul-arak] öl-dü.]
 b. [[Atlet takıl-arak] düş-tü.]
 c. [[Bomba yer-e düş-erek] patla-dı.]
 d. [[Şeker eri-y-erek] karamelleş-ti.]
 e. [[Adam yaşlan-arak] buna-dı.]
 f. [[Su kaynay-arak] buharlaş-tı.]
 g. [[Gömlek çek-erek] küçül-dü.]

Ana tümcenin eylemi **bitimli** bir eylem, yani nesneli-geçişsizse, sonlu bir durumu belirtmekte ve bu durumu başlatıcı bir olayın varlığını öngörerek tümceye ardıl olaylar anlamı yüklemektedir. Boğulmak ölmeği, takılmak düşmeği, erimek karamelleşmeği, yaşlanmak bunamağı başlatan olaylar olarak kavranmaktadır.

Eşzamanlı olaylar anlamının nasıl ortaya çıktığını incelemeye başladığımızda iki

olayın eşzamanlı olarak oluşması için bir süre içermeleri gerektiğini ve ancak böylece birbirleriyle örtüşebileceklerini görüyoruz. (13)'te örneklenen tümcelerin ana tümcelerinde bulunan *oyna-*, *çalış-*, *yürü-*, *ağla-*, *uyu-* eylemleri belirli bir süre içeren ve görünüşsel olarak etkinlik (activity) belirten eylemlerdir. Yan tümcelerin eylemleri *gül-*, *esne-*, *söylen-*, *inle-* ve *horla-* ise yine etkinlik belirten fakat yinelenen (iterative) bir görünüşsel özelliğe sahiptir. Bir başka deyişle, bu eylemler kısa bir süre içinde gerçekleştirilen, üst üste tekrarlanabilen, fakat bir son noktaya sahip olmayan eylemlerdir.

- (13) a. [[Çocuklar gül-erek] oyna-dı.]
 b. [[Adam esne-y-erek] çalış-tı.]

- c. [[Kız söylen-erek] yürü-dü.]
 d. [[Kadın inle-y-erek] ağla-dı.]
 e. [[Ayşe horla-y-arak] uyu-du.]

Sonuç olarak, ana tümcenin eylemi **bitimsiz** bir eylem, yani özneli-geçişsizse, ana ve yan tümcelerin olayları eşzamanlı fakat birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmekte ve *eşzamanlı olaylar* anlamı ortaya çıkmaktadır. Böylece (13)'teki tümcelerde öznelerin hem güldüğü hem oynadığı (13a), hem esnediği hem çalıştığı (13b), hem söylendiği hem yürüdüğü (13c), vb. anlaşılmaktadır. (12)'deki tümcelere geri dönersek, (14)'te gösterildiği gibi, buradaki eylemlerin özneli-geçişsizlerden farklı olarak *hem...hem de* yapısına izin vermediğini görüyoruz.

- (14) a. *Kadın hem boğul-du hem öl-dü.
 b. *Atlet hem takıl-dı hem düş-tü.
 c. *Bomba hem yere düş-tü hem patla-dı.
 d. ?Şeker hem eri-di hem karamelleşti.
 e. ?Su hem kayna-dı hem buharlaş-tı.

(14d) ve (e) tümcelerinin (14a), (b) ve (c)'ye göre daha kabul edilebilir olmasının nedeni söz konusu tümcelerin öznelerinin *şeker*, *su* gibi sayılamayan, kitle isimleri olmasına bağlanabilir. (14d)'de söz konusu şekerin tümünün aynı anda eriyip karamelleşmediği düşünülürken, bütünü bir parçasında erime gözlenirken diğer bir parçasında erimenin son noktası olan karamelleşmenin gözlendiği anlaşılmaktadır ve bu yüzden de bu eylemler *hem...hem de* yapısına izin vermektedir. Benzer şekilde (14e)'de sıcaklık suyun kaynama noktasına eriştiğinde su moleküllerinin bir kısmının diğerlerinden daha önce buhar haline geçmesi sonucunda bir kabın içindeki suyun bir kısmının kaptaki sıvı halde kalırken diğer kısmının da buharlaşmaya başladığını düşünebiliriz. Böylece (14d) ve (e)'nin biraz daha kabul edilebilir olmasının nedenini öznelerinin sayılamayan bir kitle ismi olmasıyla açıklayabiliriz. Sonuçta öznelerin kitle ismi olması nedeniyle eylemlerin gerçekleşmesi sırasında eylemler arasında kısmi bir örtüşme olduğu anlaşılmakta, bu da *hem...hem de* yapısıyla kullanımı mümkün kılmaktadır.

Bir eylemin bitimli olarak tanımlanmasında söz konusu eylemin üyesinin ya da üyelerinin eylemden ne şekilde etkilendiği büyük önem taşımaktadır (Tenny, 1994). *Öl-*, *boğul-*, *düş-*, *patla-* gibi bitimli geçişsiz eylemler tek üyelerini aniden ve tamamen etkilerler. *Eri-*, *don-*, *kayna-* gibi bitimli eylemler ise tek üyelerini belirli bir süre içinde yavaş yavaş etkilerler. Bu iki eylem grubu bu özellikleri sonucunda sırasıyla *son-nokta nesneli-geçişsizleri* ve *ölçüm nesneli-geçişsizleri* olarak adlandırılmışlardır (Nakipoğlu, 2000). Böylece (14a), (b) ve (c)'nin (d) ve (e)'den farklı davranmasını eylemlerin son noktalarının nasıl belirlendiğiyle ve üyelerini nasıl etkiledikleriyle de açıklamak mümkün olmaktadır.

Eylemlerin *-ArAk* uyaçlı yapılarıdaki bu ilginç davranışları olay yapısal

(event structural) özelliklerine de ışık tutmaktadır. Özellikle yantümcedeki eylemin bitimli olması bu eylemin ana tümcenin bir parçası olarak görülmesine neden olmaktadır çünkü yan tümcedeki eylemin son noktası ana tümcenin eylemine yansıtılmakta ve sonuçta ana tümcenin eylemi doğrudan yan tümcenin eyleminin bir sonucu olarak görülmektedir. Özneli-geçişsiz eylemlerde ise bir son nokta bulunmaması bağımsız iki olayı doğurmakta ve bu olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi bulunmasını olanaksız kılmaktadır. Eylemlerin daha ayrıntılı bir olay yapısal incelemesine girmeden önce, aşağıdaki bölümde, öne sürülen görünüşsel yaklaşımı destekleyen veriler sunulacak, geçişsiz eylemlerin Türkçe'deki diğer ulaç yapılarında nasıl davrandıkları incelenecektir.

2.2. *-IncA/-Irken* ulaçları ve geçişsiz eylemler

Bu bölümde Türkçe'deki diğer bazı ulaç yapılarının geçişsiz eylemlerle nasıl kullanıldığı incelenecek ve bunun görünüşsel bir incelemeyi nasıl desteklediği gösterilecektir. Türkçe'de *-IncA* ulacı, *-ArAk* ulacıyla benzerlik göstererek kullanıldığı tümcelere (15)'te örneklendiği gibi ardıl olaylar ve buna bağlı olarak neden-sonuç anlamı katar.

(15) [[İnsanın gen haritası tamamlan-ınca] pek çok hastalığa çare bulunabileceek.]

Kullanıldığı tümceye yalnızca ardıl olaylar anlamı katabilen *-IncA* ulacının bu durumda bir tek nesneli-geçişsiz eylemlerle kullanılabileceğini öngörebiliriz. Aşağıdaki tümceler bu öngörüğü destekler niteliktedir.

- (16) a. Atlet takıl-ınca düş-tü.
 b. Bardak elimden kay-ınca kırıl-dı.
 c. Adam yaşlan-ınca buna-dı.
 d. Elma olgunlaş-ınca ağaçtan düş-tü.
 e. Su kayna-y-ınca buharlaş-tı.

(16)'daki tümcelerde hem ana tümcede hem de yan tümcede nesneli-geçişsiz eylemlere yer verilmiştir ve görüldüğü üzere *-IncA* ulacıyla kullanıldıklarında tümceler, *-ArAk* ulacıyla kullanımlarına benzer olarak ardıl olaylar anlamı edinmişlerdir. Bu bulgudan yola çıkarak *-IncA* ulacının özneli-geçişsiz eylemlerle kullanıma olumsuz cevap vereceği öngörülebilir. Nitekim (17)'de verilen örnekler bunu doğrular niteliktedir.

- (17) a. *Çocuklar gül-ünce oyna-dı.
 b. *Adam esne-yince çalış-tı.
 c. *Adam söylen-ince yürü-dü.
 d. *Kadın inle-y-ince ağla-dı.
 e. *Ayşe horla-y-ınca uyu-du.

Yukarıdaki tümcelerde bir son noktaya sahip olmayan *gül-*, *esne-*, *söylen-*, *inle-*, *horla-* özneli-geçişsiz eylemlerinin kendinden sonra gelen eylemi başlatabilme potansiyeli yoktur ve bunun sonucunda yalnızca ana tümce ve yan tümcenin farklı öznelerle sahip olması durumunda, (18b)'de örneklendiği gibi, tümceler kabul edilebilir olmaktadır.⁵ Özellikle (18b)'de çocuğun yürümeğe başlamasının adamın söylenmesi sonucu gerçekleştiğini düşünebiliriz.

- (18) a. *Adam söylenince yürüdü.
b. Adam söylenince çocuk yürüdü.

Sonuç olarak kullanıldığı tümceye ardıl olaylar anlamı katan *-InçA* ulacının yalnızca nesneli-geçişsiz eylemlerle kullanıma izin vermesinin söz konusu eylemlerin bitimli olmasından kaynaklandığını savunabiliriz.

Öne sürülen görünüşsel incelemeyi destekleyen ikinci bir ortam *-Irken* ulaçlı tümcelerdir. Türkçe'de, *-Irken* ulacı kullanılan tümcelerde, yan tümcenin eylemi ana tümcenin eylemine göre daha uzun bir süreye sahiptir. Ana tümcenin eylemi yan tümcede kullanılan etkinlik belirten eylemin belirli bir noktası ya da noktalarında ortaya çıkan alt olaylardan söz eder. *-ArAk* ulacıyla kullanımlarında eşzamanlı olaylar anlamı taşıyan eylemlerin *-Irken* ulacıyla nasıl kullanıldıklarına bakmak için öncelikle *-ArAk* ulaçlı kullanımlarını (19)'da tekrarlayalım.

- (19) a. Çocuklar gül-erek oyna-dı.
b. Çocuklar esne-y-erek çalış-tı.

(19)'daki eylemler *-Irken* ulaçlı tümcelerde, (20)'de örneklendiği gibi, ancak ana ve yan tümce eylemlerinin yer değiştirilmesiyle dilbilgisel olabilmektedirler.

- (20) a. Çocuklar oyna-rken gül-dü.
b. Çocuklar çalış-ırken esne-di.
c. # Çocuk-lar gülerken oynadı.
d. # Adam esne-rken çalış-tı.

-Irken ulacı (19)'daki eylemlerin yerleri değiştirilmeden kullanıldığında, (20c) ve (d)'de olduğu gibi, söz konusu çocukların sadece güldükleri sırada oynadıkları ya da esnedikleri sırada çalıştıkları anlamları çıkmaktadır ki bu da olaysal bir uyumsuzluktan ötürü tümceleri daha az kabul edilebilir yapmaktadır.

Sonuç olarak *-Irken* ulaçlı tümcelerin belirli bir süre içermeleri nedeniyle özneli-geçişsiz eylemlerle kullanılabilirdiğini görüyoruz. *-Irken* ulaçlı tümceler etkinlik belirten ve süre içeren eylem gerektirdiklerinden (21)'deki *-ArAk* ulaçlı tümcelerden farklı olarak, (22)'de de görüldüğü üzere, bitimli yani nesneli-geçişsiz eylemlere izin vermemektedirler.

- (21) a. Kadın boğul-arak öl-dü.

- b. Atlet takıl-arak düş-tü.
- (22) a. *Kadın boğul-urken öl-dü.
 b. *Kadın öl-ürken boğul-du.
 c. *Atlet takıl-ırken düş-tü.
 d. *Atlet düş-erken takıl-dı.

Özetlersek, geçişsiz eylemlerin *-Inca* ve *-Irken* ulaçlarıyla kullanımlarında şu sonuçlar elde edilmiştir: Ardıl olaylar anlamı taşıyabilen *-Inca* ulacıyla sadece nesneli-geçişsizler, süre gerektiren *-Irken* ulacıyla da bitimli olmayan etkinlik eylemleri yani özneli-geçişsizler kullanılabilir. Böylece bu ulaçların tümcelere kazandırdığı anlamların geçişsiz eylemlerle kullanıldıklarında eylemlerin görünüşsel özelliklerinden kaynaklandığı savı da desteklenmiştir.

3. Ayrık geçişsiz eylemlerin olay yapısal bir incelemesi

Son zamanlarda eylemler üzerine yapılan dilbilimsel çalışmalarda, özellikle eylemlerin olay yapısal özelliklerine ışık tutan yaklaşımlar göze çarpmaktadır (Pustejovsky 1991, Tenny 1987, 1994). Örneğin Pustejovsky (1991) eylemlerin anlamsal yapılarıyla sözdizimsel yapılarının örtüşme ilişkilerini belirleyen olay yapısal bir düzey öne sürer. Tenny (1994) ise ayrı bir olay yapısal düzey öne sürmeyip eylemlerin anlamsal yapısına görünüş özelliklerinden kaynaklanan bilgilerin de eklenmesi gerektiğini savunur. Bu bölümde, geçişsiz eylemlerin bu çalışma boyunca tartışılan özelliklerinin bize bu eylemlerin olay yapıları hakkında ne gösterdiği ve olay yapılarının nasıl tanımlanabileceği tartışılacaktır.

-ArAk ulaçlı tümcelerde gözlenen ardıl olaylar anlamını tümcenin nesneli-geçişsiz eylemler buldurmasına bağlamıştık. Yaptığımız gözlemler sonucunda geçişsiz eylemlerin olay yapıları hakkında şu sonuçlara varabiliriz. *-ArAk* ulaçlı bir tümcede ana tümcenin eylemi bitimli bir eylemse, sonuçlanan bir durumu göstermekte ve bu durumu başlatan bir olayın varlığını öngörmektedir. Bu durumda nesneli-geçişsiz bir eylemin olay yapısının (OY) (23)'te de görüldüğü gibi iki olaydan oluştuğunu öne sürebiliriz: Sonuçlanan Durum ve bunu Başlatıcı Olay.

- (23) Nesneli-geçişsiz

OY: [Başlatıcı Olay [Sonuçlanan Durum]]

(23)'teki yapı hiyerarşik bir özelliğe sahiptir çünkü Başlatıcı Olay yan tümcede belirir ve bu yüzden de bir alt olaydır, Sonuçlanan Durum ise ana olaydır. Buna bağlı olarak her nesneli-geçişsiz eylemin hem bir Başlatıcı Olay'a hem de bir Sonuçlanan Durum'a sahip olduğu öne sürülebilir. Her nesneli-geçişsiz eylemde

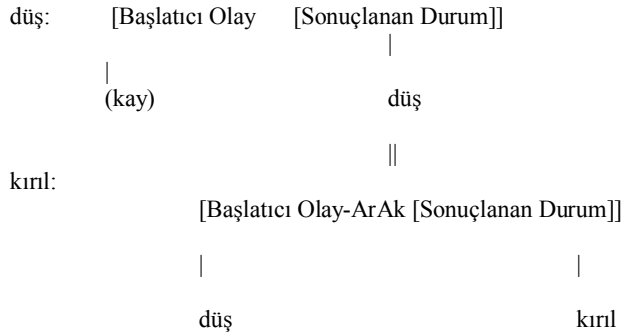
başlatıcı bir olayın varlığı söz konusu olmasına rağmen, bu başlatıcı eylem belirsiz bırakılabilmekte ve bunun sonucunda nesnel-geçişsiz eylemler genelde sadece Sonuçlanan Durum olayıyla tanımlanabilmektedirler. Bir başka deyişle, her zaman için bu Sonuçlanan Durum'u başlatan bir başka olay olması gerektiği OY'de belirtilmekte fakat belirsiz bırakılabilmekte yani bir eylemle birleştirilmeyebilmektedir.

Bu durumda *kırıl-* gibi tipik bir nesnel-geçişsiz eylemin kırılma olayını başlatan bir ön olaya -- örneğin kırılan nesne bir bardaksa bardağın birinin elinden kayması ve böylece yere düşmesi gibi -- sahip olduğu düşünülebilir. *Kırıl-* eylemi - *ArAk* ulaçlı bir tümcenin ana tümcesinde beliriyorsa kırılmağı başlatan olay da yan tümcede belirtilebilmektedir. Örneğin (24)'te kırılmağı *düşmek* eylemi başlatmıştır ve böylece *düş-* eylemi Başlatıcı Olay alt olayına karşılık gelmektedir. (24a)'da *düş* eylemi Başlatıcı Olay'ken (24b) de Sonuçlanan Durum'a karşılık gelmekte ve onu da başlatan bir olayın varlığını gerektirmektedir. (24b)'de görüldüğü üzere bu sefer Başlatıcı Olay *kaymaktır*.

- (24) a. [[Bardak düş-erek] kırıl-dı.]
b. [[Bardak elim-den kay-arak] düş-tü.]

Şimdi nesnel-geçişsiz eylemlerin olay yapısal tanımlamasından ardıl olaylar anlamının nasıl ortaya çıktığına bakalım. (24a)'nın nesnel-geçişsiz eylemleri olan *düş-* ve *kırıl-* (25)'te olay yapılarının yansıtıldığı bir şemaya oturtulmuşlardır.

- (25) Ardıl Olaylar:

(25)'te iki nesnel-geçişsiz eylem bulunması sonucunda iki ayrı olay yapısından söz edilmektedir. Ana tümcenin nesnel-geçişsiz eylemi olan *kırıl-* bir Sonuçlanan Durum'dur, yan tümcenin geçişsiz eylemi *düş-*, *kırıl-* eyleminin başlatıcısıdır. Aynı zamanda *düş-* eyleminin kendisi de bir son nokta içermesi nedeniyle bir Sonuçlanan Durum belirtir ve kendisini başlatan bir olayın varlığını gerektirir. (25), (24a) tümcesi için önerilen olay yapısal bir göstergedir ve bu tümcede *düş-* eyleminin başlatıcı eylemi belirsiz bırakıldığı için *kay-* eylemi parantez içine alınmıştır.

Ana tümcenin eylemi bitimsizse, yani bir özneli-geçişsiz bir son noktası bulunmamakta ve söz konusu olayları başlatan başka bir olayı gerektirmemektedir. Sonuç olarak özneli-geçişsiz bir eylemin olay yapısı tek bir olaydan oluşmakta ve bu olay (26)'da belirtildiği gibi etkinlik belirten bir eylemle birleştirilmektedir.

(26) Özneli-geçişsiz

OY: [Etkinlik (Activity)]

Eşzamanlı olaylar anlamı da birbirinden bağımsız iki özneli-geçişsiz eylemin etkinlik belirten olaylarla birleştirilmesiyle elde edilmektedir.

(27) Eşzamanlı Olay

[[Etkinlik-ArAk]	Etkinlik]	
gül	oyna	(Çocuklar gülererek oynadı.)

Bu bölümde geçişsiz eylemlerin farklı davranışlarının olay yapısal bir incelemesi yapıp nesneli-geçişsizlerin özneli-geçişsizlerden daha karmaşık bir olay yapısına sahip olduğu gösterilmiştir. Nesneli-geçişsiz eylemlerin öznelilerden farklı olarak Sonuçlanan Durum ve bunu Başlatıcı Olay alt yapılarına sahip olması *-ArAk* ulaçlı tümcelerde ardıl olaylar anlamının nasıl ortaya çıktığına da ışık tutmuştur.

4. Sonuç

Ayrık geçişsizlik olgusu geçişsiz eylemlerin çeşitli ortamlardaki farklı davranışlarıyla ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada *-ArAk* ulaçlı yapılarda yalnızca nesneli-geçişsiz ya da özneli-geçişsiz eylem kullanılmasıyla tümcelerin nasıl farklı yorumlanabildikleri incelenmiş, ortaya çıkan *ardıl* ve *eşzamanlı* olaylar anlamlarının sözkonusu eylemlerin görünüş özelliklerinden kaynaklandığı gösterilmiştir. Geçişsizleri birbirinden ayırt eden evrensel özelliklerden biri olan eylemlerin bitimli ya da bitimsiz olması durumuna, Türkçe'nin, *-ArAk* ulaçlı yapılarda, tümcelere farklı anlamlar kazandırarak duyarlılık göstermesi ve geçişsizlik ayrımının hem sözdizimsel hem de anlamsal açıdan açıklama bulduğu bir ortam sağlaması, ayrık geçişsizlik çalışmalarında yapısal özelliklerin anlamsal özelliklerden çok da ayrı düşünülmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Notes

¹ Dünya dillerinde iki tür edensiz edilgen yapıya rastlanmaktadır: Bazı dillerde edensiz edilgen yapıda özne konumunda kukla (dummy) bir üye bulunur, bazılarındaysa böyle bir üye tümcede belirmez. Almanca bu iki türe de izin verir.

- (1) i. Es wurde hier gestern getanzt.
 ii. Hier wurde gestern getanzt.
 ‘Dün burada dans edildi.’

(1i) tümcesinde kukla üye *es* belirirken (1ii)’de böyle bir üye yoktur. Türkçe sadece ikinci türe izin verir. Ancak sözdizimsel çalışmalarda bir yükseltmeden/taşımadan söz edilebilmesi için belirsiz bir kukla üyenin varlığı şart koşulur. Bu nedenle Türkçe’nin de belirsiz bir üyeye sahip olduğu varsayılmaktadır.

² Örneğin, İngilizce için öne sürülmüş, geçişsiz eylemler arasındaki ayrımın sözdizimsel açıklama bulduğu bir tanı ortamı sonuçlanma yapısıdır (resultative construction) (Simpson 1983, Carrier and Randall 1992). Bu yapı, aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi, isim öbeğinin gönderme yaptığı nesnenin eriştiği bir durumu anlatmaktadır. Sonuçlanma yapısı İngilizce’de eylemden sonra gelir ve sadece nesneyi niteleyebilir. Bu, nesnesi olmayan bir eylemin sonuçlanma yapısıyla kullanılamayacağı anlamına gelmektedir. (1a) sonuçlanma yapısının geçişli bir eylemle nasıl kullanıldığını göstermektedir.

- (1) a. John wiped the table *clean*. (Geçişli eylem)
 b. *John wiped the table *exhausted*.

(1a)’da sonuç belirten *clean* sözcüğü nesneyi (*the table*) nitelemektedir. Oysa özne niteleyici bir sonuçlanma yapısı kullanıldığında, (1b)’de olduğu gibi, tümce dilbilgisel olamamaktadır. Bu durumda nesneli-geçişsiz bir eylem nesne bulundurması nedeniyle sonuçlanma yapısında kullanılabilecek (2a,b), özneli-geçişsiz bir eylem ise bu yapıya izin veremeyecektir (3a,b).

- (2) a. The bottle broke *open*. (Nesneli-geçişsiz)
 b. The river froze *solid*.
 (3) a. *The tenors sang *hoarse*. (Özneli-geçişsiz)
 b. *The woman laughed *helpless*.

İngilizce için öne sürülen bir diğer tanı ortamı olan *X’s way construction* (Marantz 1992, Levin and Rappaport 1995, Jackendoff 1997) yapısında da geçişsizlik ayrımı sözdizimsel bir açıklama bulmaktadır. Bu yapı bir önceki tanı ortamının tersine özneli-geçişsiz eylemlerle kullanıma olumlu cevap vermekte (4), nesneli-geçişsizlere ise izin vermemektedir (5).

- (4) a. *Swim* your way to a better you!
 b. The jogger *ran* her way to better health.
 (5) a. *The apples *fell* their way into the crates.
 b. *She *arrived* her way to the front of the line.

³ Genel/varolan (generic/existential) durum ayırımına ve bu ayırımın zaman belirten ve belirtmeyen yani kiplik belirten durumlarda nasıl ortaya çıktığına Jaeggli (1986) ve Cinque (1988)'de de değinilmiştir. Cinque (1988)'e göre belirli bir zamanda kullanılmayan bir tümencin öznesi evrensel niteleyiciyle (universal quantifier), belirli bir zamanda kullanılan bir tümencin öznesiyse varolan niteleyiciyle (existential quantifier) özdeştir. Örneğin:

(1) (i) Maymunlar muz yer.

tümcesi *Her x için, x bir maymundur ve x (doğası gereği) muz yer* anlamını taşımakta ve bu yüzden evrensel niteleyiciyle özdeşleştirilip genel (generic) bir durumu ifade etmektedir.

(ii) Maymunlar muz yiyor.

(1ii) tümcesi ise *Bir x var, bu x bir maymun ve bu x muz yiyor* önermesiyle eşleştirilip varolan bir durumu ifade etmektedir.

⁴ *x içinde/x boyunca* testinin geçişsiz eylemlerin bitimliliğini daha hassas bir şekilde nasıl ölçebileceği ve bitimli nesnel geçişsizler arasındaki ayrımlar Nakipoğlu (2000)'de tartışılmıştır.

⁵ (17d) ve (17e)'nin eylemleri yer değiştirildiğinde aşağıdaki tümceler elde edilir.

(1) i. ?Kadın ağla-y-ınca inledi.
ii. ?Ayşe uyu-y-unca horladı.

Bu tümcelerde bitimsiz eylemler *-IncA* ulacıyla kullanılabilirliği gibi görünmekle birlikte sanki kadın *inlemek* istediği için ağlamış ya da Ayşe *horlamak* istediği için uyumuş anlamları çıkmaktadır. Oysa *inlemek* ve *horlamak* olaylarından *ağlamak* ve *uyumak* olaylarının birer alt olayı olarak bahsetmek tümceleri daha kabul edilir kılmaktadır. Bu tümcelerin anlatmağa çalıştığı olaylar (2)'de *-Irken* ulacının kullanımıyla daha iyi verilmektedir.

(2) i. Kadın ağla-rken inledi.
ii. Ayşe uyu-rken horladı.

Bu tümcelerde özneli-geçişsiz eylemlerin kullanımında beklenen eşzamanlı olaylar anlamı doğmaktadır.

Kaynakça

- Burzio, L. (1986). *Italian Syntax: A Government Binding Approach*. Dordrecht: Reidel.
Carrier, J. and Randall, J. H. (1992). The argument structure and syntactic structure of resultatives. *Linguistic Inquiry*, 23:173-234.

- Cinque, G. (1988). On *si* construction and the theory of arb. *LI*, 19:521-582.
- Dowty, D. R. (1979). *Word Meaning and Montague Grammar*. Dordrecht: Reidel.
- Dowty, D. R. (1991). Thematic proto-roles and argument selection. *Language*, 67: 547-619.
- Harris, A. (1982). Georgian and the unaccusativity hypothesis. *Language*, 58: 290-306.
- Holinsky, D. (1987). The case of intransitive subject in Tsova-Tush (Batsbi). *Lingua*, 7: 103-32.
- Jackendoff, R. S. (1997). Twistin' the night away. *Language*, 73: 534-559.
- Jaeggli, O. (1986). Arbitrary plural nominals. *NLLT*, 4: 43-76.
- Kishimoto, H. (1996). Split intransitivity in Japanese and the unaccusative hypothesis. *Language*, 72: 248-286.
- Legendre, G. (1989). Unaccusativity in French. *Lingua*, 79: 95-164.
- Levin, B. and Rappaport Hovav, M. (1995). *Unaccusativity: At the Syntax-Lexical Semantics Interface*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Marantz, A. P. (1992). The Way Construction and the Semantics of Direct Arguments in English. In E. Wehrli and T. Stowell (eds.), *Syntax and the Lexicon*, 179-88.
- McClure, W. (1993). Unaccusativity and inner aspect. In *Proceedings of the Eleventh WCCFL Conference. CSOI*, 313-325.
- Mithun, M. (1991). Active/agentive case markings and its motivations. *Language*, 67: 510-46.
- Nakipoğlu, M. (1998). *Split intransitivity and the syntax-semantics interface in Turkish*. Unpublished Ph.D. dissertation. University of Minnesota.
- Nakipoğlu, M. (2000). On the aspectual properties of unaccusatives. In A. Göksel and C. Kerslake (eds.), *Proceedings of the Ninth International Conference on Turkish Linguistics*, 67-74. Wiesbaden: Harrasowitz Verlag.
- Nakipoğlu-Demiralp, M. (2001). The referential properties of the implicit arguments of impersonal passive constructions in Turkish. *Linguistik Aktuell (Linguistics Today)*, 44: 129-150. Amsterdam: John Benjamins.
- Özkaragöz, İ. (1980). Evidence from Turkish for the unaccusative hypothesis. In B. Caron et al. (eds.), *Proceedings of the Sixth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley Linguistics Society.
- Perlmutter, D. (1978). Impersonal passives and the unaccusative hypothesis. In *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 157-189. Berkeley Linguistics Society.
- Perlmutter, D. and Postal, P. (1984). The 1-advancement exclusiveness law. In D. Perlmutter and C. Rosen (eds.), *Studies in Relational Grammar 2*, 81-125. Chicago: University of Chicago Press.
- Pustejovsky, J. (1991). The syntax of event structure. *Cognition*, 41: 47-81.
- Rosen, C. (1984). The interface between semantic roles and initial grammatical relations. In D. Perlmutter and C. Rosen (eds.), *Studies in Relational Grammar 2*, 38-80. Chicago: University of Chicago Press.

- Simpson, J. (1983). Resultatives. In B. Levin, M. Rappaport and A. Zaenen (eds.), *Papers in Lexical Functional Grammar*, 143-157. Bloomington, IN: Indiana University Linguistic Club.
- Tenny, C. (1987). *Grammaticalizing aspect and affectedness*. Doctoral dissertation, MIT, Cambridge, MA.
- Tenny, C. (1994). *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*. Kluwer Academic Publishers.
- Van Valin, R. D. (1990). Semantic parameters of split intransitivity. *Language*, 66: 221-60.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in Philosophy*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Zaenen, A. (1993). Unaccusativity in Dutch: Integrating syntax and lexical semantics. In J. Pustejovsky (ed.), *Semantics and the Lexicon*, 129-62. Dordrecht: Kluwer.

